

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РАДІАЦІЙНО-ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.М.Ходаківський, Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовано необхідність змін в підході до системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених територій Житомирської області. Встановлено вплив окремих факторів на обсяги інвестування.

Ключові слова : інвестиції, інвестування, сільськогосподарські підприємства, фактори, радіаційно-забруднені території, інтенсивність виробництва.

Постановка проблеми. Одним із базових видів діяльності в регіоні радіаційного забруднення Житомирської області є сільськогосподарське виробництво. До його традиційних проблем, пов'язаних із низькою природною родючістю ґрунтів та ефективністю використання ресурсного потенціалу, нееквівалентним обміном між містом і селом, повільною трансформацією до ринкових умов, надзвичайно складною екологічною ситуацією, пов'язаною, насамперед, з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, додалися нові проблеми, як результат докорінних змін у земельних відносинах, створення нових агроформувань ринкового типу, зміни структури виробництва та відносин власності а також залучення інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду питань ефективного широкомасштабного впровадження інвестицій в сільськогосподар-

ські підприємства радіоактивно забруднених територій присвячені дослідження таких вчених як: С. М. Корживлінського, Л. К. Цапа, Г. В. Стадника, В. І. Торкатюка, К. М. Каленського, А. С. Малиновського, В. П. Попкова, та інших. У даних дослідженнях висвітлюються загальні механізми інвестування сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених територій, але не розглядаються можливі перешкоди ефективного залучення інвестицій внаслідок нераціонального розподілу існуючих меж та факторів господарського впливу.

Формування цілей статті. Дослідження діючої системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених територій Житомирської області. Розроблення принципово нової системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських під-

приємств радіаційно-забруднених територій, з метою підвищення їх ефективності.

Виклад основного матеріалу. Житомирщина має специфічні особливості, зумовлені, перш за все, аварією на Чорнобильській АЕС, внаслідок чого значна частина її території забруднена радіонуклідами. Це призводить до появи додаткових витрат на ведення сільського господарства, рекреацію ґрунтів, і, як наслідок, підвищення собівартості виробленої продукції. Вжиті контрзаходи та процеси самоочищення природного середовища сприяли зменшенню вмісту радіонуклідів в об'єктах навколишнього середовища, в продукції сільського господарства. Що, в свою чергу, зумовило зменшення доз зовнішнього та внутрішнього опромінення населення і створило умови для відновлення сільськогосподарського виробництва у регіоні. У зв'язку з цим, на сільськогосподарських підприємствах даного регіону необхідно розвивати не лише молочне скотарство, а й м'ясне за системою "корова-теля", оскільки в умовах підвищеного забруднення виробництво м'яса є більш екологічно безпечним [1].

Порівняно з 2011 р. рівень забезпечення інвестиційними ресурсами сільськогосподарських підприємств області є більшим на 6,3 пункти, що зумовлено зростанням фактичного обсягу інвестицій в основний капітал за даний період на 97,1 млн грн або на 54,7 %. В цілому ж за 2006-2011 рр. рівень забезпечення інвестиційними ресурсами аграрних підприємств збільшився на 14,5 пунктів в наслідок як зростання фактичного обсягу інвестицій в основний капітал – на 201,1 млн грн або у 3,7 рази, так і зменшення обсягу мінімальної потреби в інвестиціях – на 475,3 млн грн або на 24 % – за рахунок поліпшення стану основних засобів підприємств.

Для підвищення інвестиційної привабливості

сільськогосподарських підприємств Житомирської області, а отже, і забезпечення їх економічного розвитку, необхідно зосередити зусилля на зростанні експорту, посиленні конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, збільшенні зайнятості й поліпшенні добробуту населення сільських територій, забезпеченні мікроекономічної стабільності. Для цього необхідно, перш за все, вдосконалити законодавство й регуляторну політику в галузі сільського господарства, поліпшити умови для залучення іноземних інвестицій [2].

Ситуація, що склалася, вимагає удосконалення механізмів функціонування фондового ринку, підвищення його ролі у залученні інвестицій та перерозподілі капіталу в національній економіці, забезпечення випереджального розвитку вторинного ринку й ринку корпоративних цінних паперів, освоєння емісії середньо- і довгострокових цінних паперів цільового інвестиційного призначення.

За період 2006-2011 рр. обсяг інвестицій у сільськогосподарські підприємства радіаційно-забруднених районів Житомирської області зріс на 33,2 % і склав 332,0 млн грн, що відбулося в наслідок збільшення суми інвестиційних надходжень у підприємства Коростенського району у 2,3 рази, Лугинського району – на 62,3 %, Народицького району – на 45,1 %, Новоград-Волинського – на 37,3 % та Олевського – на 27,7 %. При цьому зменшилася сума інвестицій у підприємства Ємільчинського району – на 19,7 % або до рівня 14,3 млн грн та Овруцького району – на 39,8 % або до рівня 13,3 млн грн. Отже, зростання інтенсивності виробництва сприяє покращенню інвестиційного забезпечення підприємств [3].

Таблиця 1

Вплив розмірів сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених районів на обсяг інвестування (2009-2011 рр.)

Показники	Групи підприємств за площею сільськогосподарських угідь, га			III група в % до I	У середньому
	I до 500	II 500-800	III понад 800		
Кількість підприємств	46	56	43	-	145
Площа сільськогосподарських угідь підприємства, га	294	582	1176	4,0 р.	618
Валова продукція підприємства, тис. грн	882,3	1115,0	3749,5	4,2 р.	1622,9
Виробничі витрати з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	2,1	2,2	3,0	142,9	2,3
Середньорічний рівень продуктивності праці, тис. грн	30,9	61,3	66,1	2,1 р.	52,2
Рівень використання землі, тис. грн	2,1	2,2	2,8	133,3	2,2
Коефіцієнт окупності витрат	0,86	0,97	1,09	0,23	0,97
Сума інвестицій з розрахунку на 1 підприємство, тис. грн	1755,2	1946,7	2354,4	134,1	1862,3

Джерело: власні дослідження на основі джерела [4].

Для визначення основних чинників, які впливають на стан інвестування у сільськогосподарські підприємства радіаційно-забруднених районів Житомирської області, проведено статистичне групування. До вибірки включено 145 підпри-

ємств, що мають площу сільськогосподарських угідь більшу 100 га. За результатами проведеного групування виявлено, що обсяг інвестування прямо пропорційно залежить від розміру підприємства (площі сільськогосподарських угідь) (табл.

1).

На основі даних табл. 1 видно, що у підприємствах III групи з площею сільськогосподарських угідь у середньому 1176 га порівняно з підприємствами I-ої групи з площею сільськогосподарських угідь у середньому 294 га масштаби діяльності більші у 4,2 рази, рівень інтенсивності виробництва – на 42,9 %, середньорічний рівень продуктивності праці – у 2,1 рази, рівень використан-

ня землі – на 33,3 %, в наслідок чого коефіцієнт окупності витрат – на 0,23 (23 пункти). Сума інвестицій з розрахунку на 1 підприємство при цьому більша на 34,1 % і становить у підприємствах III групи 2354,4 тис. грн.

Рівень інвестування зростає і з нарощуванням масштабів діяльності сільськогосподарських підприємств (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив масштабів діяльності сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених районів на обсяг інвестування (2009-2011 рр.)

Показники	Групи підприємств за площею сільськогосподарських угідь, га			III група в % до I	у середньому
	I	II	III		
	до 500	500-800	понад 800		
Кількість підприємств	46	56	43	-	145
Площа сільськогосподарських угідь підприємства, га	294	582	1176	4,0 р.	618
Валова продукція підприємства, тис. грн	882,3	1115,0	3749,5	4,2 р.	1622,9
Обсяг виробничих витрат з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	2,1	2,2	3,0	142,9	2,3
Середньорічний рівень продуктивності праці, тис. грн	30,9	61,3	66,1	2,1 р.	52,2
Рівень використання землі, тис. грн	2,1	2,2	2,8	133,3	2,2
Коефіцієнт окупності витрат	0,86	0,97	1,09	0,23	0,97
Сума інвестицій з розрахунку на 1 підприємство, тис. грн	1755,2	1946,7	2354,4	134,1	1862,3

Джерело: власні дослідження на основі джерела [4].

Як свідчать дані табл. 2, у підприємствах III групи з обсягом валової продукції у середньому 3749,5 тис. грн порівняно з підприємствами I-ої групи з обсягом валової продукції у середньому 676,8 тис. грн площа сільськогосподарських угідь більша у 3 рази, рівень інтенсивності виробництва – на 76,5 %, середньорічний рівень продуктивності праці – у 2,6 рази, рівень використання землі – на 75 %, в наслідок чого коефіцієнт окупно-

сті витрат – на 0,24 (24 пункти). Сума інвестицій з розрахунку на 1 підприємство при цьому більша на 46,1 % і становить у підприємствах III групи 2354,4 тис. грн. Вплив рівня інтенсивності виробництва на стан інвестування у сільськогосподарські підприємства радіаційно-забруднених районів Житомирської області визначено за даними табл. 3.

Таблиця 3

Вплив інтенсивності виробництва продукції у сільськогосподарських підприємствах радіаційно-забруднених районів на обсяг інвестування (2009-2011 рр.)

Показники	Групи підприємств за площею сільськогосподарських угідь, га			III група в % до I	у середньому
	I	II	III		
	до 500	500-800	понад 800		
Кількість підприємств	46	56	43	-	145
Площа сільськогосподарських угідь підприємства, га	294	582	1176	4,0 р.	618
Валова продукція підприємства, тис. грн	882,3	1115,0	3749,5	4,2 р.	1622,9
Обсяг виробничих витрат з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	2,1	2,2	3,0	142,9	2,3
Середньорічний рівень продуктивності праці, тис. грн	30,9	61,3	66,1	2,1 р.	52,2
Рівень використання землі, тис. грн	2,1	2,2	2,8	133,3	2,2
Коефіцієнт окупності витрат	0,86	0,97	1,09	0,23	0,97
Сума інвестицій з розрахунку на 1 підприємство, тис. грн	1755,2	1946,7	2354,4	134,1	1862,3

Джерело: власні дослідження на основі джерела [4].

З даних табл. 3 видно, що у підприємствах III групи з обсягом виробничих витрат з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь у середньому 3,4 тис. грн порівняно з підприємствами I-ої групи з обсягом виробничих витрат з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь у середньому 1,7 тис. грн масштаби діяльності більші у 6,4 рази, площа сільськогосподарських угідь – у 3 рази,

середньорічний рівень продуктивності праці – у 3,7 раз, рівень використання землі – у 2,2 раз, в наслідок чого коефіцієнт окупності витрат – на 0,23 (23 пункти). Сума інвестицій з розрахунку на 1 підприємство при цьому більша у 2 рази і становить у підприємствах III групи 3102,9 тис. грн.

Висновки. Узагальнюючи вище зазначене, можна сформулювати висновок, що у системі

заходів щодо поліпшення рівня інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених районів Житомирської області такі чинники, як розмір підприємств, масштаби їх діяльності, рівень інтенсивності та ефективності виробництва необхідно враховувати. Зростання числового виразу даних чинників сприяє збільшенню сум інвестиційних надходжень у підприємства. У контексті зазначеного є необхідність надання особливого інвестиційного

статусу радіаційно-забрудненим територіям, де буде змінена фіскальна політика, впроваджена стратегія системного відродження сільських територій. Для реалізації цих пропозицій необхідна комплексна державна програма, що буде передбачати збалансований організаційно-економічний механізм зменшення податкового тиску на підприємницькі структури, котрі інвестують у виробничу сферу радіаційно-забруднених районів Житомирської області.

Список використаної літератури:

1. Корживлінський С.М. Особливості формування системи управління аграрним сектором регіону / С.М. Корживлінський // Аграрна економіка України. – 2010. – № 2. – с. 121-126.
2. Малиновський А.С. Актуальні проблеми забруднених радіонуклідами сільських територій Полісся / А.С.Малиновський // Вісн. Держ. агроєколог. ун-ту. – 2005. – № 2. – С. 258-260.
3. Терещенко В.К., Формування і функціонування організаційно-економічного механізму інвестування в сільському господарстві/ В.К.Терещенко, Є.О.Ланченко / Агроінком, 2007.-№ 3-4.– С. 15-20.
4. Статистичний щорічник Житомирської області за 2011 р. / За ред. Г.А.Пашинської. – Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2012. – 500 с.

Обоснована необходимость изменений в подходе к системе инвестиционного обеспечения сельскохозяйственных предприятий радиационно-загрязненных территорий Житомирской области. Установлено влияние отдельных факторов на объемы инвестирования.

Ключевые слова: инвестиции, инвестирование, сельскохозяйственные предприятия, факторы, радиационно-загрязненные территории, интенсивность производства.

The necessity of changes in the approach to the provision of investment farms radioactive contaminated areas Zhytomyr region. The influence of some factors on the volume of investment.

Keywords: investing, investment, farms, factors of radiation-contaminated area, the intensity of production.

Дата надходження до редакції: 26.04.2013

Рецензент: д.е.н., професор Ходаківський Є.І.